

ISSN 2522-9729 (online)

IMAGE OF THE MODERN PEDAGOGUE

№5 (182)

2018

**Управління
освітнім процесом**

**Management
of the educational process**

Web-site: isp.poippo.pl.ua

Проблематика публікацій: актуальні питання педагогіки, педагогічних технологій навчання та виховання, післядипломної педагогічної освіти, педагогічної майстерності, освіти та навчання дорослих, педагогічного менеджменту

Наукова сфера: педагогічні науки

Міжнародний стандартний номер: ISSN 2522-9729 (online)

УДК 37:004

Періодичність видання: 6 разів на рік

Рукописні мови: українська, англійська, польська, російська

Журнал заснований офіційно 1 червня 1999 року,
як електронне наукове видання – 22 травня 2017 року

Електронний науковий фаховий журнал
«Імідж сучасного педагога»
проіндексовано професійними асоціаціями:

- **BASE**
- **Google Академія**
- **WorldCat**
- **OpenAIRE**
- **Наукова періодика України**

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Білик Надія Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент,

Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Зелюк Віталій Володимирович, кандидат педагогічних наук, доцент, ректор,

Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

Лук'янова Лариса Борисівна, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
заслужений діяч науки і техніки України, директор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР

Курмишева Ніна Іванівна, кандидат педагогічних наук,

Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Аніщенко Олена Валеріївна, доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Вовк Мирослава Петрівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Гриньова Марина Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Дудак Анна, доктор наук хабілітований, професор, заступник декана факультету педагогіки Інституту педагогіки і психології Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (*Польща*)

Сльникова Галина Василівна, доктор педагогічних наук, професор, Українська інженерно-педагогічна академія

Жданова-Неділько Олена Григорівна, доктор педагогічних наук, доцент, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Льченко Віра Романівна, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського

Калініченко Ірина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського

Королюк Світлана Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського

Кравченко Любов Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Кучерявий Олександр Георгійович, доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Лаврінченко Олександр Андрійович, доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Лещенко Марія Петрівна, доктор педагогічних наук, професор, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

Засновники

Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Видавець

Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

Адреса редакції

вул. Соборності, 64-ж, м. Полтава, Україна, 36014

Контактна інформація

тел. /факс: (0532) 56 3852, e-mail: root@poippo.pl.ua
тел. гол. ред.: (066) 033 1422, e-mail: bilyk@poippo.pl.ua

Web-site: isp.poippo.pl.ua

Мажець Гелена, доктор хабілітований, професор, Гуманістично-природничий університет в м. Кельце, філія Пьотрков Трибунальський (*Польща*)

Мирошник Олена Георгіївна, кандидат психологічних наук, доцент, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Неживий Олексій Іванович, доктор філологічних наук, професор, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського

Отич Олена Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Пікула Норберт, доктор наук хабілітований, професор, директор Інституту соціальної педагогіки Державного Педагогічного університету ім. Комісії Народової в Кракові (*Польща*)

Самодрич Анатолій Петрович, доктор педагогічних наук, доцент, Кременчуцький інституту Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

Ситнікова Світлана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, ректор, Мінський обласний інститут розвитку освіти (*Республіка Білорусь*)

Сотська Галина Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Стрельников Віктор Юрійович, доктор педагогічних наук, професор, Полтавський університет економіки і торгівлі

Ткаченко Андрій Володимирович, доктор педагогічних наук, доцент, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Федій Ольга Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Хомич Лідія Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Шпак Валентина Павлівна, доктор педагогічних наук, професор, Навчально-науковий інститут педагогічної освіти спеціальної роботи і мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Журнал включено до Переліку електронних наукових фахових видань України у галузі «Педагогічні науки», у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, на підставі рішення Атестаційної колегії Міністерства від 12 грудня 2017 року (додаток 7 до наказу МОН України від 28.12.2017 № 1714)

Рекомендовано вченою радою
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
(протокол № 9 від 10.09.2018 року)

Редакційна рада:

Білик Н.І., Зелюк В.В. (голова ради), Льченко В.Р.,
Канівець З.М., Кирилюк М.В., Корягіна Н.В., Хомич Л.О.

Підписано до друку: 11.10.2018 р.

Формат: 60x84 1/8.

© «Імідж сучасного педагога», 2018
© ПОППО, 2018

Themes of publications: topical issues of pedagogy, pedagogical technologies of education, postgraduate and in-service pedagogical education, pedagogical mastery, education and training of adult, pedagogical management

Scientific field: pedagogical sciences

International Standard Number: ISSN 2522-9729 (online)

Periodicity: 6 issues per year

Manuscript languages: Ukrainian, English, Polish, Russian

The magazine was officially founded on June 1, 1999,
as a scientific electronic edition – May 22, 2017

Electronic Scientific Specialty zhurnal
«Image of the Modern Pedagogue»
is indexed professional associations:

- BASE
- Google Академія
- WorldCat
- OpenAIRE
- Наукова періодика України

EDITOR IN CHIEF

Nadia Bilyk, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

M.V. Ostrogradsky Poltava Regional Institute of In-Service Teacher Training, Ukraine

DEPUTIES OF THE MAIN EDITOR

Vitaliy Zeliuk, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Rector,

M.V. Ostrogradsky Poltava Regional Institute of In-Service Teacher Training, Ukraine

Larysa Lykhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Director,
Institute for Pedagogical Education and Adult Education of NAPS of Ukraine

EXECUTIVE SECRETARY

Nina Kurmycheva, Candidate of Pedagogical Sciences,

M.V. Ostrogradsky Poltava Regional Institute of In-Service Teacher Training, Ukraine

MEMBERS OF EDITORIAL BOARD:

Olena Anischenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Institute of Pedagogical Education and Adult Education of National Academy of Sciences of Ukraine

Myroslava Vovk, Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Institute of Pedagogical Education and Adult Education of National Academy of Sciences of Ukraine

Marina Grynyova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Poltava National Pedagogical University named after V.G. Korolenko

Anna Dudak, habilitated doctor, professor, deputy of the faculty of pedagogy at the Institute of Pedagogy and Psychology of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin (*Poland*)

Halyna Elnikova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy

Olena Zhdanova-Nedil'ko, Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Poltava National Pedagogical University named after V.G. Korolenko

Vira Ilchenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Full Member of National Academy of Sciences of Ukraine,
M.V. Ostrogradsky Poltava Regional Institute of In-Service Teacher Training

Iryna Kalinichenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Poltava Regional Institute of In-Service Teacher Training named after M.V. Ostrogradsky

Svitlana Koroliuk, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, M.V. Ostrogradsky Poltava Regional Institute of In-Service Teacher Training

Liubov Kravchenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Poltava National Pedagogical University named after V.G. Korolenko

Alexander Kucheryavyyi, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Institute of Pedagogical Education and Adult Education of National Academy of Sciences of Ukraine

Alexander Lavrinenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Institute of Pedagogical Education and Adult Education of National Academy of Sciences of Ukraine

Mariya Leshchenko, Doctor of Pedagogical Sciences, professor,
Institute of Information Technologies and Training Equipment of the National Academy of Sciences of Ukraine

Founders

M.V. Ostrogradsky Poltava Regional Institute of In-Service Teacher Training, Ukraine
Institute of Pedagogical Education and Adult Education of National Academy of Sciences of Ukraine

Publisher

M.V. Ostrogradsky Poltava Regional
Institute of In-Service Teacher Training, Ukraine

Address

Sobornosti st. 64 -Zh, «Poltava, Ukraine, 36014»

Contact information

tel. / fax: (0532) 56 3852, e-mail: root@poippo.pl.ua
tel. Goal. Ed.: (066) 033 1422, e-mail: bilyk@poippo.pl.ua

Web-site: isp.poippo.pl.ua

Helena Mazes, habilitated Doctor, Professor, University of Humanistic and Natural Sciences, Kielce, branch of Piotrkow Trybunalski (*Poland*)

Olena Myroshnyk, Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Poltava National Pedagogical University named after V.G. Korolenko

Oleksiy Nezhyvyyi, Doctor of Philology, Professor, M.V. Ostrogradsky Poltava Regional Institute of In-Service Teacher Training

Olena Otych, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, SHEI "University of Educational Management" National Academy of Sciences of Ukraine

Norbert Pikula, habilitated doctor, professor, director of the Institute of Social Pedagogics of the State Pedagogical University named after People's Commission in Cracow (*Poland*)

Anatoliy Samodryn, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor Kremenchuk Institute of the «Alfred Nobel University» Dnipropetrovsk

Svitlana Sytnikova, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, rector, Minsk Regional Institute for Education Development (*Republic of Belarus*)

Halyna Sotska, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Institute of Pedagogical Education and Adult Education of National Academy of Sciences of Ukraine

Viktor Strel'nikov, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Poltava University of Economics and Trade

Andriy Tkachenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko

Olha Fediy, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko

Lidiya Khomych, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Institute of Pedagogical Education and Adult Education of National Academy of Sciences of Ukraine

Valentyna Shpak, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Educational and Scientific Institute of Pedagogical Education of Special Work and Art of Cherkassy National University named after Bogdan Khmel'nitsky

Journal is included in the List of electronic scientific professional editions of Ukraine in the field of «Pedagogical sciences», where the results of dissertation for obtaining scientific degrees of a doctor and a candidate of sciences may be published on the basis of the decision of the Attestation Board of the Ministry, December 12, 2017 (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine, No 1714 of December 28, 2017, Annex 7)

Recommended by the Academic Council
of the Institute of Pedagogical Education and Adult Education of National Academy of Sciences of Ukraine (protocol № 9, 10.09.2018)

Editorial Board

Bilyk N.I., Zeliuk V.V. (Chairman of the Board), Ilchenko V.R., Kanivets Z. M., Kyrylyuk M.V., Koryagina N.V., Khomych L.O.

Signed for print: 11.10.2018

Format: 60x84 1/8

© «Image of the Modern Pedagogue», 2018
© Poltava-INSETT, 2018

ПЕДАГОГІЧНА ВІТАЛЬНЯ

Любов до отчого краю – міцний ґрунт, а слово – крила для злету (*вітання вихованців наукової школи професора М. І. Степаненка*)
Галаур С. П., Педченко С. П. 5

ТОЧКА ЗОРУ

Управління освітнім процесом у закладах вищої освіти: міждисциплінарний підхід **Міровська Маріола** (Республіка Польща) 10

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Концептуальні основи формування харизматичного лідера **Нестуля С. І.** 14
 Розвиток управлінської культури майбутніх менеджерів в умовах магістратури **Стрельников В. Ю.** 21
 The role of student's periodic for popularization university department on the Internet **Kravets Ruslan, Syerov Yuriy, Fedushko Solomia, Shved Oksana** 25

ПСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА

Результати експерименту з організації самостійної пізнавальної діяльності вчителів у процесі підвищення кваліфікації
Тонне О. Ш. 30

ВИЩА ШКОЛА

On the issue of reading competence and habits among university students **Voytkevich Nina** 34
 Тестування як форма об'єктивного контролю та діагностики знань здобувачів вищої освіти **Гавриленко Н. І.** 38

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Професійна підготовка фахівців сфери обслуговування на засадах компетентнісного підходу **Шевчук С. С.** 41

РІДНІ ДЖЕРЕЛА

Вплив творчості Тараса Шевченка на національно-культурне відродження українського народу в контексті історіографічного дискурсу **Радько П. Г., Аванесян Г. М.** 46
 Фольклористичний рух в Україні: сучасні тенденції, проблеми й перспективи **Сінельников І. Г., Сінельникова В. В.** 51

КАЛЕЙДОСКОП МОВ

Історико-педагогічне становлення лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов у період Просвітництва
Кокнова Т. А. 55
 Проблема навчання майбутніх учителів-словесників компаративному жанровому аналізу художнього твору
Грицак Н. Р. 59

РЕЖИСУРА УРОКУ

Формування громадянської позиції майбутніх учителів на уроках правознавства в педагогічному коледжі за допомогою інтерактивних методів навчання **Станіченко О. Ф.** 63

ВІНОК МИТЦІВ І МИСТКИНЬ

Хорове аматорство в сучасній Україні **Остапенко Лариса, Іваниш А. А.** 69
 Розвиток вокальної універсальності в рамках проекту «Interkultur» **Попова А. Б., Кречко Н. М.** 74
 Методи розвитку виконавської виразності співака спеціальності «академічний вокал» **Закрасяна Ж. М., Мельниченко І. В.** 78
 Проблеми дотримання ансамблевості при виконанні творів а capella **Сіненко О. О., Остапенко Лілія** 82

ІМІДЖ-ІНФОРМАЦІЯ

CONTENT
electronic scientific professional journal
«IMAGE OF THE MODERN PEDAGOGUE»
№ 5 (182) 2018

PEDAGOGICAL LIVING ROOM

Love to Native Land is Strong Ground, and the Words are Wings for Rise (*Congratulations to Professor Mykola Stepanenko from his scientific scholars*) **Halaur Svitlana, Pedchenko Svitlana** 5

POINT OF VIEW

Management of the educational process in institutions of higher education: an interdisciplinary aspect **Mirovskaya Mariola** (Poland) ..10

PEDAGOGICAL MANAGEMENT

The Behavior of a Charismatic Leader: Analysis of Basic Concepts **Nestulia Svitlana** 14

Development of Managerial Culture of Future Managers in Magistracy **Strelnikov Viktor** 21

The role of student's periodic for popularization university department on the Internet **Kravets Ruslan, Syerov Yuriy, Fedushko Solomia, Shved Oksana** 25

EDUCATION POSTGRADUATE

Results of the Experiment of Organizing Teachers' Self-sustaining Cognitive Activity in Professional Development Process **Tonne Olena** 30

On the issue of reading competence and habits among university students **Voytkevich Nina** 34

HIGH SCHOOL

Testing as a Form of Objective Control and Diagnostics of Knowledge of Higher Education Builders **Havrylenko Natalia** 38

PROFESSIONAL EDUCATION

Professional Training of the Service Sphere Professionals on the Competent Approach Basis **Shevchuk Svitlana** 41

NATIVE SOURCES

The influence of Taras Shevchenko's creativity of national-cultural restoration of the Ukrainian people in the context of the historiography discussion **Radko Petro, Avanesyan Gennady** 46

Folklore Movement in Ukraine: Modern Trends, Problems and Perspectives **Synelnikov Ivan, Synelnikova Valentina** 51

RANGE OF LANGUAGES

Historical and pedagogical formation of the linguistic and methodical training of former teachers of foreign languages during the Age of Enlightenment **Koknova Tetiana** 55

Fictional Work Comparative Genre Analysis as a Problem of Teaching Future Teachers-philologists **Hrytsak Natalia** 59

TUTORIAL LESSON

Formation of a Civil Position of Future Teachers at the Jurisprudence Lessons in a Pedagogical College by Means of Interactive Teaching Methods **Stanichenko Oksana** 63

TALENT POOL

Choral Amateurism in Modern Ukraine **Ostapenko Larysa, Ivanysh Andriy** 69

Development of Vocal Universality under the Project «Interkultur» **Popova Alla, Krechko Natalia** 74

Methods of Development of Performing Expressiveness of the Specialty «Academic Vocal» **Zakrasniana Zhanna, Melnychenko Iryna** 78

Problems of Observing Ensemble in Performing Musical Works A Capella **Sylenko Oksana, Ostapenko Lilia** 82

IMAGE-INFORMATION

Information about the authors

УДК 378:81'243(091)«16/17»

Кокнова Т. А.

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0003-0232-0756>

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПЕРІОД ПРОСВІТНИЦТВА

А Проаналізовано історико-педагогічну генезу становлення лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов у період Просвітництва. Визначено, що викладач іноземних мов був взірцем моральності; проявляв любов до професії, до вихованців; досконало володів дисципліною, яку викладав; мав потяг до самоосвіти та самовдосконалення. Педагогічний діяч періоду Просвітництва орієнтувався навчити не тільки читати та перекладати тексти іноземною мовою, він прагнув зробити наставника стати активним учасником іншомовної комунікації.

Ключові слова: компетентність; лінгвометодична компетентність; лінгвометодична підготовка; підготовка майбутніх фахівців; викладач іноземної мови; період Просвітництва

Актуальність проблеми. Модернізація професійної підготовки сучасних викладачів іноземних мов, а саме їхньої лінгвометодичної підготовки, передбачає вивчення й урахування історичного досвіду, становлення та розвитку системи навчання іноземних мов узагалі на території України. Розуміння сутності лінгвометодичної підготовки як базової структури професійної компетентності сучасного викладача іноземних мов є можливим за умови ретроспективного аналізу витоків його професійної діяльності, становлення його як ідеального професіонала в межах діахронічного аналізу та за рахунок усвідомлення складників його професійної підготовки.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Думки та ідеї учених-філологів, методистів, викладачів, учителів різних періодів вплинули не тільки на особливості оволодіння іноземними мовами як дисципліни, а й на виключність підготовки майбутніх викладачів іноземних мов, особливо в аспекті їхньої лінгвометодичної підготовки. Історія лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов поки що залишалася поза увагою вчених, проте передумови цього питання розглянуто дослідниками різних галузей наукового знання й у вітчизняній, і в зарубіжній науковій практиці. Зокрема, проблеми пошуку, опису педагогічної діяльності взагалі та особливості педагогічної діяльності викладачів іноземних мов зокрема описано в працях класиків літератури (Л. Толстой, Т. Шевченко, І. Франко); їхні твори стали джерелом для вивчення еволюції ставлення суспільства до викладачів; із позиції філософії частково проблему висвітлено А. Дистервегом,

Г. Сковородою, В. Татищевим, Г. Тепловим; із позиції педагогіки, зокрема в історичному сенсі, репрезентовано у працях В. Вихруша, М. Євтуха, Л. Нікшикової, С. Сірополка, О. Солодянкіної; з позиції культурології розглянуто особливості впливу діяльності викладачів іноземних мов на культурну спадщину України (О. Висоцький, В. Греченко, В. Кушнерук, В. Режко, І. Чорний); особливість підходів, методів, засобів і технологій навчання іноземних мов проаналізовано в студіях Н. Борисової, М. Ветчинової, Л. Гульпа, Л. Кравчук, Б. Лабінської, Т. Литнєвої, В. Плахотника, Л. Щерби, історичний аналіз підготовки викладачів на території України – В. Безлюдна, А. Долапчі, О. Мисечко, О. Шендрок.

Аналіз цих досліджень показав, що в жодній роботі не виділено еволюцію лінгвометодичної підготовки викладачів іноземних мов, що була використана ними впродовж професійної діяльності або у процесі їхньої підготовки. Враховуючи дисертаційний матеріал, програмні документи, що регламентували підготовку майбутніх викладачів іноземних мов, знаходимо підтвердження того, що історія питання лінгвометодичної підготовки зазвичай розроблялася у вузькому науково-методичному аспекті, тому її результати не можуть повною мірою бути використані у процесі моделювання системи формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов. А отже, проведений огляд наукових розвідок проблеми лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов на території України та уявлення про них як фахівців узагалі має достатньо фрагментарний, урив-

частий, розпорошений характер. Комплексне й цілісне дослідження цього питання ще відсутнє. На жаль, ідеографічної традиції, присвяченої проблемі лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов, ще не склалося, у результаті чого стан її науково-історичної розробки серйозно відстає від суспільної потреби.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Оскільки в науковій літературі бракує напрацювань щодо історико-педагогічного аналізу проблеми, виникла необхідність у визначенні тактики для цього аналізу. Використовуючи документи та історичні хроніки, мета цього дослідження у співвіднесенні особливостей лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів для створення ретроспективної генези лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів у період Просвітництва цього явища.

Мета статті – проаналізувати історико-педагогічну генезу становлення лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов у період Просвітництва.

Викладення основного матеріалу. Процес підготовки майбутніх учителів іноземних мов як системи В. Безлюдна вбачає у впливові багатьох чинників, які доцільно розглядати на трьох рівнях: як процес, як стан і як результат [83, с. 103]. Відповідно до цього, необхідно було опрацювати літературу, яка дає можливість поєднати в систему окреслені вище взаємопов'язані складники для історико-педагогічного аналізу проблеми становлення лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов у науковому просторі.

У різні періоди розвитку суспільства в літературі представлена інформація щодо лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів у двох векторах. По-перше, є розуміння, як саме вивчали іноземні мови, які методики та технології застосовували. Такі праці використано з метою з'ясувати, яким саме методичним інструментарієм користувалися викладачі конкретних періодів. По-друге, представлено результати аналізу викладача іноземних мов як особистості. Деталізовано їхні якості, знання та вміння, якими вони володіли, на що були зорієнтовані їхні професійні цінності. Оскільки у науковій та художній літературі, особливо в перші два періоди, поняття «викладач іноземної мови» як окремої кваліфікації не існувало, то для збирального аналізу враховувалися і вимоги до викладачів узагалі, і до тих, хто викладав іноземну мову зокрема.

Отже, у період XVII–XVIII ст., що відомий значними зрушеннями педагогічної думки (період Просвітництва), виникають, перші державні школи, Академії наук, інститути, учительські семінарії та училища, а також створюється перший прародич сучасного Міністерства освіти (Комісія про заснування училищ) [8, с. 149].

Проникнення західної культури та освіти за рахунок розвитку друкарства дало можливість перейняти новітні іноземні педагогічні ідеї. Рядки про тогочасних педагогів підкреслено в працях Яна Амоса Коменського: вчитель мав бути чесним, діяльним, наполегливим, живим взір-

цем доброчесності, відданим справі, який пробуджує інтерес учнів до знань, прищеплює прагнення до освіченості та працелюбності [9].

Перші спроби на державному рівні узгодити рекомендації з лінгвометодичної підготовки викладачів були зроблені у XVIII ст. реформою Петра I. Методичні рекомендації відобразили складений у той час колективний досвід виховання і навчання молоді за підручниками: «Буквар» Федора Полікарпова; «Перше учіння отрокам» Феофана Прокоповича [11, с. 33]. У своїх філософських роздумах В. Татищев закликав ставитися до підопічних як до своїх дітей, навчати їх не тільки грамоти, але й формувати особистісні якості, що будуть при нагоді впродовж життя [8].

Важливі та значні спроби узагальнення тодішньої світської освіти були сформульовані М. Ломоносовим у праці «Про проект регламенту московської гімназії», що у подальшому був узагальнений у колективній праці професорів Московського університету «Спосіб учіння», яка й стала прототипом сучасної методики. Вважалося, що освічений педагог мав здійснювати педагогічну діяльність, стати для тих, кого навчали, взірцем доброчесності, непорочності характерів, а під час навчання педагог має бути поблажливий та ласкавий, не відбити бажання в учнів учитися [8]. На думку Т. Донської, створення цієї дисципліни стало початком викладання методики як професійно важливої дисципліни, що стала обов'язковою під час підготовки викладацьких кадрів [7, с. 35]. Хоча всі окреслені наукові праці присвячені методиці викладання рідної мови, та вони стануть у подальшому орієнтиром для необхідності розробки окремих галузевих методик.

В Україну Просвітницька епоха прийшла з Північної Європи. Реформи спочатку поширилися на Річ Посполиту, а звідти й на іншу територію України. Як зазначено раніше, завдяки книгодруку збільшився попит на іноземні мови в Україні. Іван Федоров услід за Франциском Скориною (1517–1519) перекладає низку богословських книг з латини та грецької й засновує (1573 р.) у Львові друкарню, де друкує слов'янську «Азбуку» та нове видання «Апостола» [4].

Друкарство сприяло появі значної кількості освічених людей, що призвело до поширення науки та освіти територією України. У XVI ст. розпочалося заснування в містах та селах народних шкіл, а у 1576 р. на Волині засновано перший заклад вищої освіти – Острозька колегія, де вперше починається викладання іноземних мов, що поступово поширюється на гімназії та університети України [10, с. 1]. Керівник, київський воєвода Костянтин Острозький, запрошує іноземних учених викладати низку дисциплін, зокрема й іноземні мови [13].

Упродовж XVIII ст. у європейських державах розпочалася реорганізація та формалізація структури освіти, на кшталт тієї, що була оприлюднена в галицькій провінції монархії Австрії Габсбургів (1774 р.). Освітній процес регламентувався «Загальними правилами» (Allgemeine Schulordnung) у межах трирівневої системи освіти, яка

складалася з початкової школи (для дітей селян та ремісників), середньої школи (для дітей міщан) та «нормальних шкіл» для підготовки вчителів [12, с. 15].

Головним культурним та освітнім центром після закриття Острозької колегії (1636 р.) стала Києво-Могилянська колегія (згодом Київська академія) (1701 р.). Особливу роль було відведено вивченню латини на основі опрацювання філософських творів Античності, Середньовіччя, Просвітництва. Один із визначних вихованців Києво-Могилянської академії Г. Сковорода став для України творчим та науковим взірцем, який сприяв розвитку української філософської думки [6]. Споглядаючи за педагогічним взірцем, Г. Сковорода бачив його людиною чуйною, гуманною та чесною, яка мала позитивно впливати на своїх підопічних [14]. У роздумах І. Песталоцці вчитель мав бути сповнений любові та мудрості, йому повинно бути притаманне вміння володіти собою та помічати в кожній окремій дитині унікальність [9].

Вплив європейської реформації освіти торкнувся і тогочасної Росії. За наказом Катерини II (1782 р.) було окреслено план народних училищ, на базі яких відбувалася підготовка вчителів та підручників для виховання нації. Така ж традиція була перейнята й Україною (1763–1764). Самуїл Миславський запропонував «інструкцію», що містила Положення про викладання іноземних мов у київських закладах освіти. Згідно з інструкцією для вивчення мови було виділено два роки (перший рік на вивчення граматики; другий – синтаксис), визначено підручники, за якими здійснювали підготовку, рівень володіння мовою та запропоновано можливість спілкування з носіями мови [14].

Мовна підготовка в Києво-Могилянській академії полягала у викладанні кількох мов: *латинська мова* була за рукою освіченої людини, нею користувалися в будь-якій ситуації (побут, державна / військова установа); *грецька мова* давала можливість долучитися до скарбниці світової культури; *польською мовою* володіли майже всі студенти в Україні, нею користувалися при викладанні дисциплін [15, с. 81–85].

За розробками Симона Тодорського, з 1738 року починають вивчати нові європейські мови (німецьку, французьку) та старовірєвську (для дослідження джерел християнства) [там само, с. 81]. Популярність нових мов була визначена зростанням попиту на випускників, яких одразу запрошували працювати викладачами. Отже, знання латини хоча й було паспортом освіченості, але її значення поступово зменшувалося. Рік за роком перевага надавалася вивченню нових мов – німецької та французької (їх обирали 45 % студентів), іспанської, італійської.

Головна складність, наприклад, для відкриття класу з німецької, знову полягала у відсутності викладачів; для викладання французької мови (з 1753 р.) запрошувалися носії мови. Дослідженням Н. Синичкіної визначено низку труднощів у викладанні нових мов [11]. По-перше, це коштовні зобов'язання, що були значно вищі для інозем-

них викладачів. По-друге, володіння тільки іноземною мовою ускладнювало викладачам-іноземцям можливість пояснити студентам правила тощо. Тому для вирішення цих питань, з одного боку, до Слуцька було направлено двох талановитих студентів філософії вивчити німецьку та французьку мови для подальшого викладання в Академії. З іншого, – установа намагалася залишати викладачами вихованців Київської Академії, що стало на той час уже успішною традицією [там само]. Серед випускників Київського колегіуму були Г. Сковорода, Ф. Прокопович, А. Сатановський, які у своїй подальшій діяльності активно перекладали та викладали, усіляко заохочуючи нове мислення у своїх підопічних [10, с. 2].

На думку Г. Антонюк, мовознавча концепція Києво-Могилянської академії постійно підтримувала піднесення престижу багатомовності. У стінах закладу іноземною мовою викладалися такі навчальні курси: «Логіка»/«*Philosophia rationalis*»; «Фізика або натурфілософія»/«*Physics seu philosophia naturalis*»; «Метафізика» [1, с. 219].

Успішність вивчення іноземної мови в Україні відкривала широкі можливості: або продовжити навчання в європейських університетах, або стати викладачем іноземних мов у кількох університетах. Педагоги, викладаючи мови, використовували різноманітні активні методи самостійної роботи: творчі роботи на певну тему, складання анотацій, підготовка промов, підготовка рефератів, участь у дискусіях, проводилися колоквиуми та диспути; наприкінці року готували публічні диспути із запрошенням іноземців із Західної Європи, Балкан, Росії, Близького Сходу [2, с. 344].

Європейські педагоги головною метою навчання вбачали формування інтелектуальних умінь, уявлень, понять і теоретичних знань (Й. Герbart), під зразковим педагогом розуміли не тільки досконале володіння своєю дисципліною, але й любов до дітей та своєї професії, прагнення постійно стежити за новими педагогічними, психологічними та методичними тенденціями (А. Дістерверг) [5, с. 11].

Висновки з даного дослідження. Узагальнюючи аналіз наукової та художньої літератури з питання становлення лінгвометодичної підготовки вчителів іноземних мов у період Просвітництва, зауважуємо, що педагог того періоду є взірцем моральності; любові до професії, до вихованців; досконало володіє дисципліною, яку викладає; має потяг до самоосвіти та самовдосконалення. Такий педагогічний діяч орієнтувався навчити не тільки читати та перекладати тексти іноземною мовою, він прагнув зробити наставника активним учасником іншомовної комунікації; підготувати деяких студентів до майбутньої педагогічної діяльності. Викладач того часу – це гуманіст, просвітник, який ставить у центр своєї освітньої діяльності особистість учня.

Перспективи подальших розвідок. Дослідження не претендує на завершеність, у перспективі вбачається аналіз інших історичних періодів для визначення динаміки становлення лінгвометодичної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов.

 Список використаних джерел

1. Антонюк Г. Освіта у Києво-Могилянській академії та формування нової педагогічної культури України в період XVII–XVIII ст. *Педагогіка і психологія професійної освіти. Сер. Історія професійної освіти*. 2012. № 5. С. 112–121.
2. Антонюк Г. Про викладання іноземних мов у Києво-Могилянській академії (XVII–XVIII ст.). *Наукові записки. Сер. Філологічні науки*. 2009. Вип. 81 (2), С. 341–345.
3. Безлюдна В. В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України (1948–2016): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01, 13.00.04 / Уманський держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Тичини, Рівненський держ. гуманіт. ун-т. Рівне, 2017. 520 с.
4. Висоцький О. Ю. Історія української культури: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. 130 с.
5. Воронцова В. Г. О гуманистической сущности учительского звания. *Монолози обучители: монография*. / науч. ред. В. Ю. Кричевский; сост. Е. В. Люликова. Санкт-Петербург: СПбАППО, 2003. С. 5–20
6. Греченко В. А., Чорний І. В., Кушнерук В. А., Режко В. А. Історія світової та української культури: підруч. для вищ. закл. освіти. Київ: Літера, 2000. 464 с.
7. Донская Т. К. Краткие очерки по истории методики русского языка. Санкт-Петербург: Сударыня, 2003. 144 с.
8. Дружинский А. Н. История образования и педагогической мысли: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. завед. Москва, 2004. 136 с.
9. Коменский Я. А. Локк Д. Руссо Ж.-Ж. Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / сост. В. М. Кларин, А. Н. Дружинский. Москва: Педагогика, 1989. 416 с.
10. Кришко А. Особливості розвитку мовної освіти в Україні у XIX–поч. XX ст. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*: зб. наук. пр. УДПУ ім. Павла Тичини. Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. № 42. С. 246–245.
11. Синичкина Н. Е. Формирование лингвометодической компетенции будущего учителя родного русского языка в современном вузе: дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / Новгород. гос. ун-т им. Ярослава Мудрого. Великий Новгород, 2010. 365 с.
12. Мозгова І. І. Іноземні мови в Острозькій колегії, братських школах і Києво-Могилянській академії (кін. XVI–поч. XIX ст.). Суми, СумДПУ ім. А. С. Макаренка: Препринт. 2004. 56 с.
13. Історія України: навч. посіб. Вид. 2-ге, доп. / Панібудьласка В. Ф., Деревінський В. Ф. Макогон В. П. та ін. Київ: КНУБА, 2008. 133 с.
14. Серебренников В. Киевская академия с половины XVIII в. до преобразования её в 1819 г. Киев, 1897. 151 с.
15. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. Київ: Вища шк., 1981. 236 с.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 11.08.2018 р.

Кокнова Т. А. Историко-педагогическое становление лингвометодической подготовки будущих преподавателей иностранных языков в период Просвещения.

А Проанализирован историко-педагогический генез становления лингвометодической подготовки будущих преподавателей иностранных языков в эпоху Просвещения. Определено, что преподаватель иностранных языков был образцом нравственности; проявлял любовь к профессии, к воспитанникам; в совершенстве владел дисциплиной, которую преподавал; тяготел к самообразованию и самосовершенствованию. Педагогический деятель эпохи Просвещения ориентировался научить не только читать и переводить тексты на иностранном языке, он стремился сделать наставника активным участником иноязычной коммуникации.

Ключевые слова: компетентность; лингвометодическая компетентность; лингвометодическая подготовка; подготовка будущих специалистов; преподаватель иностранного языка; эпоха Просвещения

Koknova Tetiana. Historical and Pedagogical Formation of the Linguistic and methodical training of Future teachers of Foreign Languages During the Age of Enlightenment.

S The paper analyzes the historical and pedagogical genesis of the linguistic and methodical training of future teachers of foreign languages during the Age of Enlightenment. It was revealed that the teacher of foreign languages was a model of morality; showed love for the profession and students; the perfect master of the discipline that h\she taught; aspired towards self-education and self-improvement. The pedagogical worker was oriented to teach not only to read and translate texts in foreign language, but, what is more, h\she aspired to make the mentor an active participant in foreign-language communication.

Key words: competence; linguistic and methodical competence; linguistic and methodical training; training former specialists; foreign language teacher, the Age of Enlightenment